

„Не отдавна съмъ на изтокъ, господине министре, „но убѣдихъ се, че едно истинско движение съществува „между славянитѣ на сѣверна Турция“¹⁾).

Херцеговското въстание загрижало европейскитѣ правителства; тѣ завели помежду си прѣписка за да се споразумѣятъ какви мѣрки да прѣпоръчатъ на Цариградското правителство за да се потуши това опасно движение, което може да вземе по-голѣмъ размѣръ и да застраши, не само Турция, но и мира въ Европа. Усилията, обаче, на европейскитѣ кабинети останали безъ резултатъ. Причинитѣ могатъ да се търсятъ още и въ взаимното недовѣрие на Силитѣ една къмъ друга, на тѣхното съперничество, коя да влияе по-вече въ Цариградъ.

По силата на едно съглашение отъ 1872 година, тритѣ сѣверни монархий, Руската, Германската и Австрийската се съгласили да работятъ взаимно и въ съгласие по балканскитѣ работи. И ние ги виждаме тѣ да взиматъ инициативата за прилагането на даденитѣ отъ Турция обѣщания въ Парижкия конгресъ (1856). Англия стояла на страна и наблюдавала развитието на събитията, но тя чакала удобния моментъ да се намѣси въ източната прѣпирня и да наложи своята традиционна политика за спазването цѣлокупността на османската империя. Франция отъ друга страна била залисана съ своитѣ вътрѣшни уредби и отбѣгвала да взима живо участие въ международната политика. Не безъ основание, Габриелъ Аното, като коментира една статия въ *„Мемориалъ дипломатикъ“*, (1877 стр. 266) върху събитията отъ онова врѣме, заключава: Жално, за Франция и за свѣта, че въ онзи моментъ тя „отсѣжствуваше“!

При все това посланицитѣ на великитѣ сили въ Цариградъ били натоварени да направятъ постѣпки прѣдъ Високата Порта, да приложи обѣщанитѣ отъ Парижкия договоръ реформи, като изтъкнали прѣдъ султановото правителство голѣмата нужда отъ тия реформи. Тѣ увѣрвали великия визиръ, че съ подобна мѣрка ще се тури край на въстаническитѣ движение. Като срѣдство за това, тѣ прѣдложили да се направи една консулска анкета,

¹⁾ Documents diplomatiques, 1875 стр. 1.